

Opwarmplaten in trek bij hazelworm

Spoorlijn Baarn-Hilversum

Ik monitor een reptielenroute langs de spoorlijn Baarn - Hilversum. Daar leven ringslangen, levendbarende hagedissen en hazelwormen. Ik heb daar zo'n 40 tapijttegels en dakpannen uitgelegd. Het gros van de waarnemingen van (jonge) ringslangen en hazelwormen verzamel ik onder deze tegels/dakpannen. Vaak zitten er rosse woelmuizen of bosmuizen met



Negen net geboren ringslangjetjes met een wijfje hazelworm onder een tapijttegel, op 100 meter van de broeihoop.
(Foto: Ilco van Woersum)

nestjes onder de tegels, maar nog vaker mieren. Hazelwormen liggen regelmatig samen met de mieren (en hun poppen) onder dezelfde plaat. Maar als er teveel mieren onder zitten, verleg ik de tegel/dakpan.

Laatst verlegde ik op de heenweg van mijn route een tapijttegel zo'n 20 meter, om buiten het bereik van rode bosmieren te komen. Twintig minuten later liep ik op de terugweg opnieuw langs de tegel. Er lag toen al weer een hazelworm onder. Conclusie van dit onafhankelijke onderzoek: hazelwormen hebben een uitstekend warmteregistrerend orgaan en vinden opwarmplaten zeer snel.

Voormalige vliegbasis Soesterberg

Op de voormalige vliegbasis Soesterberg, op de hoge droge Utrechtse Heuvelrug, hebben Herman van den Bijtel en ik 40 tapijttegels en dakpannen uitgelegd. Deze 'platen' controleren we regelmatig, 's ochtends bij de eerste zonnewarmte; maximaal vinden we één hazelworm per keer. De droge vliegbasis is duidelijk geen optimaal habitat voor hazelwormen (die blijkbaar graag wat vochtiger plaatsen wensen, of vochtige, humushoudende oude bosgrond); wel leven er veel zandhagedissen. Tijdens een regenachtig weekend was ik het thuiszitten zat. In mijn regenpak ben ik toch de platen op de vliegbasis gaan controleren. En waar ik normaal gesproken hooguit één hazelworm aantref, daar vond ik tijdens de regen vier hazelwormen... En bovendien een halfwas ringslang en een schuilende zandhagedis. Conclusie van dit onafhankelijke Amerikaanse onderzoek: monitoren doe je niet met zonnig weer, maar met regen.

Ilco van Woersum

Adderdans in het Drents Friese Wold

Als vrijwilliger van RAVON en Staatsbosbeheer inventariseer ik adder, ringslang, hazelworm en levendbarende hagedis. In het Drents Friese Wold leven er vele en je komt ze echt niet alleen in de hei tegen. Ik zie ze soms ook het pad oversteken als ik in dit gebied wandel of fiets. Maar de meeste reptielen vind ik in de rustige en wat nattere delen van het Wold. In april van dit jaar zag ik daar zelfs iets spectaculairs: een adderdans.

Ik liep al een paar uur naar reptielen te zoeken toen ik, bij een ven, een heidepol hevig zag bewegen. Ik heb dat wel vaker gezien maar dan is het een vos die weg spurt of een ree dat uit zijn leger opspringt. Ik liep dus rustig naar die heidepol, maar zag

niets wegrennen. Wat ik wél zag waren de koppen van 2 adders die boven de heidepol uitkwamen. Het bleken 2 mannetjes adders te zijn. Zij stonden als het ware op hun achterlijf en slingerden zich om elkaar heen, terwijl zij met hun nek tegen elkaar duwden. Het leek op vechten. Zij deden de zogenaamde adderdans om uit te maken wie van hen zou mogen paren met het vrouwtje dat 10 meter verderop lag te zonnen. Na het "gevecht" bleef 1 adder (uitgeput?) in de heidepol hangen, terwijl de andere adder vertrok. Ik pakte snel mijn camera en dacht de filmknop in te schakelen. Maar in de zenuwen greep ik kennelijk mis en zette de camera per ongeluk op handmatig. Geen film



Adderdans (Foto's: Bastiaan Walpot)

dus maar wel enkele foto's. Die staan op de slangenpagina's van mijn website: www.walpot.nl. Het was een mooi begin van het seizoen. Ik ben er een paar dagen "high" van geweest. De afsluiting van het seizoen (eind september) was trouwens ook leuk. Bij een greppel zag ik een grote en dikke ringslang liggen. Deze schrok kennelijk erg, want hij maakte vaart en met een grote zwiep slingerde hij zichzelf over de greppel en verdween. Ik noem het maar de ringslangsprong.



Volgend jaar opnieuw erop uit. Dan hoop ik weer eens een gladde slang tegen te komen. Volgens de boswachters zijn deze reptielen vele jaren geleden voor het laatst in de Staatsbossen van het Drents Friese Wold gesignaleerd. Dus een uitdaging bij het zoeken naar dit bijzondere dier!

Bastiaan Walpot

Ringloze ringslang: een reactie uit het buitenland

Schubben & slijm is eigenlijk bedoeld voor vrijwilligers die meedoen met monitoring of verspreidingsonderzoek. We sturen het blad echter ook naar enkele buitenlandse collega's die we op de hoogte willen houden van het RAVON wel en wee. Onlangs ontvingen we een goed geïllustreerde reactie op het stukje over de ringloze ringslang in de vorige editie van schubben & slijm. De reactie is afkomstig van Wolfgang Völkl, een Beierse herpetoloog en auteur van onder andere de Duitstalige monografieën over adder en hazelworm.

Schwarze Ringelnatter

In der letzten Ausgabe von "schubben & slijm (nr. 5)" war auch das Foto einer schwarzen Ringelnatter (ringloze ringslang). Solche Exemplare habe ich bei mir in Nordbayern (d.h. nördlich der Donau) noch nie beobachtet. Allerdings sind sie am Alpenrand und in den Alpen relativ häufig. Am Walchensee (nahe Garmisch-Partenkirchen) ist etwa ein Drittel der Ringelnatter komplett schwarz (d.h. teilweise sogar mit schwarzem Bauch!). Die Verwechslungsgefahr mit ebenfalls ganz schwarzen Kreuzottern ist dort relativ hoch. Ich habe Dir drei Fotos zur Information beigelegt. Ein Tier (Achfilz) hat noch kleine orangene Punkte am Hinterkopf, das zweite Tier (Kendlmühlfilz) war am Hinterkopf komplett schwarz. Beste Wünsche,

Wolfgang Völkl

**Zwarte ringslang
Achfilz (foto 1)
en Kendlmühlfilz
(foto 2 en 3)
Foto's: Wolfgang
Völkl**

